Betänkande GrUB 6/2018 rd– RP 135/2018 rd

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 30 § i självstyrelselagen för Åland

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 30 § i självstyrelselagen för Åland (RP 135/2018 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- lagstiftningsråd Janina Groop-Bondestam, justitieministeriet
- lantråd Katrin Sjögren, Ålands landskapsregering
- förvaltnings- och utvecklingschef Dan E Eriksson, Ålands landskapsregering
- senior rättssakkunnig Niclas Slotte, Ålands landskapsregering
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- professor Markku Suksi
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att självstyrelselagen för Åland ändras så att den beaktar den kommande överföringen av konsumentrådgivningsuppgifterna från magistraten till Konkurrens- och konsumentverket.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2019.

I motiveringen till lagstiftningsordning står det att ändringen av självstyrelselagen för Åland har samband med reformer inom statsförvaltningen. Regeringen föreslår därför att lagförslaget behandlas i brådskande ordning på det sätt som föreskrivs i 73 § 2 mom. i grundlagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

I propositionen föreslås ändringar i 30 § 11 punkten i självstyrelselagen för Åland. Bestämmelsen gäller hur konsumentrådgivningen ska organiseras. Enligt 27 § 10 punkten i självstyrelselagen faller konsumentskyddet inom rikets lagstiftningsbehörighet. Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer enligt 30 § på riksmyndigheterna med iakttagande av det som föreskrivs i 1—23 punkten i den paragrafen. I 30 § 11 punkten finns en bestämmelse om hur konsumentrådgivningen är organiserad inom landskapet. Enligt den gällande bestämmelsen ska de uppgifter som enligt lagstiftningen om konsumentrådgivning ankommer på magistraterna skötas av landskapsmyndigheterna i enlighet med avtal mellan landskapet och staten. Bestämmelsen föreslås nu bli ändrad på så sätt att överföringen i riket av konsumentrådgivningsuppgifterna från magistraterna till Konkurrens- och konsumentverket beaktas. Ordet "magistraterna" ska därmed ändras till "Konkurrens- och konsumentverket".

Lagstiftningsordning

Enligt 69 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland kan lagen inte ändras annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. I riksdagen måste beslutet fattas i den ordning som föreskrivs för grundlag.

Den föreslagna ändringen av självstyrelselagen har samband med reformer inom statsförvaltningen (RP 130/2018 rd, EkUB 18/2018 rd). Av denna anledning föreslår regeringen i propositionen att lagförslaget behandlas i brådskande ordning på det sätt som föreskrivs i 73 § 2 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet har med tanke på grundlagens relativa beständighet och statsrättsliga status ansett att det är viktigt att ändringar i texten i grundlagen behandlas enligt huvudregeln i normal grundlagsordning enligt 73 § 1 mom. i grundlagen (GrUB 4/2018 rd, s. 9, och GrUB 5/2005 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har också sett det som mycket viktigt att den brådskande behandlingsordningen inte utnyttjas annat än i tvingande situationer (se GrUB 4/2018 rd, s. 9, och GrUB 10/2006 rd, s. 6). Samma princip gäller enligt utskottet också för stiftande av undantagslagar av permanent karaktär (GrUU 6/2009 rd, s. 15).

Under den tid som grundlagen varit i kraft har riksdagen fem gånger behandlat propositioner om ändring av självstyrelselagen. År 2009, alltså mitt under en valperiod, behandlade och godkände riksdagen två förslag till ändring av självstyrelselagen i brådskande grundlagsordning enligt 73 § 2 mom. i grundlagen i enlighet med ståndpunkten i grundlagsutskottets betänkande (GrUB 6/2009 rd och GrUB 7/2009 rd). Tre gånger (GrUB 7/2002 rd, GrUB 4/2010 rd och GrUB 5/2014 rd) har riksdagen i enlighet med grundlagsutskottets ståndpunkt lämnat lagförslag vilande till det första riksmöte som hålls efter följande riksdagsval enligt 73 § 1 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet anser att argumenten för den ändring som nu föreslås inte är tillräckliga för att ändringen ska kunna behandlas enligt det förfarande som föreskrivs i 73 § 2 mom. i grundlagen

med tanke på dels tidpunkten då lagen stiftas, dels den särskilda status som grundlagen tillskriver självstyrelsen för Åland och självstyrelselagen. Det finns heller inte skäl att avgöra lagstiftningsordningen för ändringar i självstyrelselagen på ett sätt som väsentligt avviker från lagstiftningsordningen för ändringar i texten i grundlagen och undantagslagar av permanent karaktär. Lagförslaget bör lämpligen behandlas på det sätt som föreskrivs i 73 § 1 mom. i grundlagen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 135/2018 rd utan ändringar.

Helsingfors 13.11.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mia Laiho saml
medlem Markus Lohi cent (delvis)
medlem Leena Meri saf
medlem Juha Rehula cent
medlem Wille Rydman saml
medlem Ville Skinnari sd
medlem Matti Torvinen blå
medlem Kaj Turunen saml
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.